

Lausunto

11.04.2024

Asia: VN/31820/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö TE-palvelut 2024 - asetuskokonaisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus julkisista työvoimapalveluista

Asetusehdotuksessa 1 on pääsääntöisesti kyse siitä, että nykyinen lainsäädäntö soveltamisohjeineen säädettäisiin koskemaan toimivaltaista, uutta työvoimaviranomaista. Asetusehdotuksessa ei ole haettu nykyiseen JTYP-asetuksen sääntelyyn verrattuna mitään merkittäviä sisällöllisiä muutoksia työvoimaviranomaisen työnvälitystehtävässä tai työnhakijan omissa oikeuksissa taikka velvollisuuksissa, eikä tällaisille muutoksille ole myöskään tarvetta.

Yhteishankintakoulutusten maksuosuuksiin sellaisissa, nykyistä TäsmäKoulutusta vastaavissa tilanteissa, joissa koulutus kohdentuu työnantajan palveluksessa oleville työntekijöille tai vuokratyöntekijöille, joiden tarkoitus on jatkaa työnantajan palveluksessa, työnantajan ja työvoimaviranomaisen maksuosuudet määräytyvät porrastetusti kyseisen työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden määrän sekä vuosiliikevaihdon tai taseen perusteella. Tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

On myös tärkeää, että yhteishankintakoulutuksissa maksuosuuksia määrättäessä otetaan huomioon valtiontukien yleinen ryhmäpoikkeusasetus, joka asettaa enimmäisrajat yrityksille myönnettävälle valtiontuella. Asetuksen tulee määritellä maksuosuudet siten, että työvoimaviranomaisen osuus koulutuksen hinnasta ei ylittäisi sallitun tuen määrää.

Monialaisessa työllistymistä edistävässä palvelussa tehdään monialainen työllistymissuunnitelma ja monialainen palvelutarvearvio. Käytännön työssä haasteena on asiakkaan useiden palvelutarvearvioiden mahdollinen ristiriitaisuus sekä yhteensovitettujen suunnitelmien / yhteisen monialaisen palvelutarvearvion ja -suunnitelman puute. Espoon toiveena on tulevaisuudessa

panostus käytännön työtä tukevan yhteisen monialaisen suunnitelman kehittämiseen ja sen siirtämisen mahdollistaminen eri tietojärjestelmien välillä.

9 Luvun 22 §: ssa ehdotetaan, että kulukorvausta ei ilman erityisen painavaa syytä makseta takautuvasti pitemmältä ajalta kuin hakemuksen vireille tuloa edeltävältä kuukaudelta. Espoo esittää, että asetuksessa avattaisiin tarkemmin mitä tarkoittaa ”erityisen painava syy”.

Asetuksen yhdeksännessä luvussa tarkennetaan tukien ja korvausten hakemista, myöntämistä ja maksamista. Maksatusten on määrä siirtyä työllisyysalueille 1.1.2025. KEHA-keskuksen oma tietojärjestelmä, Yleinen avustusjärjestelmä (YA), jossa maksatuksista päätetään, ei ole vielä valmis, vaan sitä kehitetään jatkuvasti. Muun muassa tämä on vaikeuttanut huomattavasti kuntien omaa järjestelmäkehitystä ja integraatioiden toteuttamista YA:n ja kuntien maksatusjärjestelmien välillä. On siten mahdollista, että kuntien maksatusjärjestelmät eivät ole valmiina ja integroituna YA-järjestelmään, eikä työllisyyspalveluiden maksatuksia voida luotettavasti siirtää valtiolta kunnille 1.1.2025 alkaen.

Edellä mainituiden haasteitten takia ehdotamme, että KEHA-keskus tuottaisi välttämättömät maksatuksiin liittyvät tietojärjestelmäpalvelut 30.6.2025 saakka niille kunnille, joilla on vastuunsiirtoon liittyviä kehitystehtäviä kesken. Näin varmistetaan, että työllisyyspalveluiden tuottaminen ei vaarannu keskeneräisen tietojärjestelmäkehityksen takia, ja työllisyyspalveluiden asiakkaat saavat palvelua vuodenvaihteessa.

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus työvoimapalveluiden ohjauksesta

Lähtökohtaisesti Espoo kannattaa neuvottelukunnan asettamista ja 1§ mukaista työskentelyä sekä työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelun, seurannan, arvioinnin sekä tarkistamisen osalta. Esityksessä kuntien edustajia on seitsemän, mutta edustajien valintaperusteet on jätetty avoimeksi. Espoon kaupungin mukaan kuntaedustusta tulisi vahvistaa merkittävästi valtakunnallisessa neuvottelukunnassa ja huomioida sen kokoonpanossa paremmin pääkaupunkiseutujen kaupunkien sekä muiden suurten kaupunkien merkitys valtakunnallisen elinvoiman tuottajina. Mainitussa neuvottelukunnassa ehdotetaan olevan enintään seitsemän kuntien edustajaa siten, että he edustaisivat eri kokoisia kuntia maantieteellisesti ja kielellisesti kattavasti. Esitöissä ei ole lainkaan perusteltu sitä, mihin mainittu ”enintään seitsemän kuntien edustajaa” perustuu. Espoo pitää perusteltuna, että asetukseen otettaisiin tarkempia määräyksiä kuntaedustajien alueellisesta jaosta painottaen eri työvoimaviranomaisten asiakasmääriä, jotta ne alueet, joissa tuotetaan suurin osa työvoimapalveluista, ovat riittävän kattavasti edustettuina. Asetuksen muistiossa todetaan, että edustuksella tarkoitetaan sitä, että kunkin kuntaedustajan olisi huolehdittava edustamansa ryhmän näkemysten hankkimisesta ja tiedon välittämisestä sekä ryhmän näkemyksistä neuvottelukunnalle että neuvottelukunnan työskentelystä sille kuntaryhmälle, jota hän edustaa. Ehdotamme, että asetuksen muistio-osassa mainittu kuntaedustajan osallistamisvelvollisuus lisätään itse asetustekstiin.

Espoo pitää perusteltuna, että KEHA, Ely ja aluehallintoviranomainen sekä kuntia edustavan etujärjestön (Kuntaliitto) edustaja ovat edustettuina neuvottelukunnassa toimijoiden tiiviin yhteistyön näkökulmasta. Alakohdissa 4 ja 6–16 esitettyjen, sinänsä perusteltujen muiden edustajien myötä neuvottelukunta kasvaa huomattavan suureksi, joten neuvottelukunnan toimintakyvyn turvaamiseksi vaativien tehtävien kannalta on olennaista kiinnittää erityistä huomiota toimiviin rakenteisiin. Espoo ehdottaa pohtimaan myös, olisiko mahdollista tiivistää neuvottelukunnan

osallistujien määrää ja kutsumaan osan ehdotetuista edustajista asiantuntijoina kuultavaksi tarpeen mukaan. Neuvottelukunnan kokoonpanoon on sisällytetty laajasti toimijoita, mutta kotoutumisasioihin keskittyntä toimijaa neuvottelukunnassa ei asetuksessa ole huomioituna. Ottaen huomioon TE- ja KOTO2024 -uudistusten kytkeytymisen toisiinsa, Espoo näkee, että neuvottelukunnassa olisi hyvä olla myös esimerkiksi maahanmuutto- tai kotoutumistoimijoiden edustus.

Valtioneuvosto vahvistaa työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet hallituskausittain. Sekä työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan että sen alaisten jaostojen toimikausi on hallituskausi, jonka päättyessä uusi neuvottelukunta asettaa jaostot uudelleen. Espoo näkee, että asetuksessa tulisi huomioida yhteistyön, yhteiskehittämisen että tietojärjestelmäpalveluiden jatkuvuuden varmistaminen yli hallituskausien. Ehdotamme, että työllisyyspalveluihin liittyvien kansallisten tietojärjestelmäpalveluiden kehityskartta laaditaan aina kahdeksi vuodeksi eteenpäin. Ensimmäisen vuoden osalta kehityskartta on tarkempi ja seuraavan vuoden osalta se pääpiirteissään tiedossa. Lisäksi ehdotamme, että sekä neuvottelukunnan että pysyvien jaostojen jäsenet vaihdetaan porrastetusti siten, että koko jäsenistö ei vaihdu hallituskauden vaihtuessa. Näin elinten toiminta jatkuu saumattomammin yli hallituskausien.

Pysyvistä jaostoista tietojaostossa käsitellään työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden yhteiskehittämistä sekä työvoimapalvelujen tuloksellisuuden ja toimivuuden seuranta ja arviointia koskevia asioita. Uusi kehittäminen on erittäin tärkeää, mutta vähintään yhtä oleellista on huolehtia siitä, että KEHA-keskuksen vastuulla olevat, käyttövelvoitteen piiriin kuuluvat tietojärjestelmät sekä niihin liittyvä hallintamalli ja palveluyhteistyö toimivat moitteettomasti. Tietojärjestelmäpalveluiden yhteiskehittämisen lisäksi tietojaoston tehtäviin tulisi kuulua jatkuvien palveluiden ja ylläpidon näkökulma. Vaihtoehtoisesti tulisi perustaa erillinen pysyvä jaosto tai tietojaoston pysyvä alajaosto, jonka tehtäviin jatkuvat palvelut ja ylläpito kuuluu.

Espoo näkee, että asetuksesta ei käy riittävän tarkasti ilmi, mikä on neuvottelukunnan ja jaostojen sekä alajaostojen keskinäinen suhde tai mikä on jaostojen suhde neuvoston laissa asetettujen tavoitteiden ja tehtävien toteuttamisessa. Asetuksessa ei esimerkiksi mainita, onko jaostoilla tai alajaostoilla jonkinlaista päätösvaltaa vai ei. Näkemyksemme on, että myös jaostoissa ja alajaostoissa tulee voida tosiasiallisesti edistää neuvottelukunnalle asetettuja tavoitteita niille nimettyjen vastualueiden puitteissa. Esimerkiksi tietojaoston tulisi voida vaikuttaa tietojärjestelmäpalveluiden kehittämisen priorisointiin.

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Asetuksen 30 §:ssa ei ole mainittu, mitä siinä asetettujen tehtävien ja velvollisuuksien täyttäminen edellyttää työllisyysalueilta. Espoo pitää perusteltuna, että tätä tarkennettaisiin. TE24-uudistuksen valmistelussa on keväällä 2024 noussut esiin esimerkki ratkaisusta (ns. verkkolaskuratkaisu), joka KEHA-keskuksessa halutaan toteuttaa tuloksellisuustietojen keräämiseksi. Tämä ratkaisu olisi räikeässä ristiriidassa varsinkin suurien kuntien talousprosessien kanssa ja vaarantaa työllisyyspalveluiden tarjoamisen asiakkaille. Sen sijaan, että päätöksiä ratkaisusta tai teknologioista tehdään kuulematta kuntia, tulisi kunnille tarjota vaihtoehtoisia tapoja toimittaa 30 §:n nojalla tarvittavat tiedot. Vaihtoehtoisesti asetuksessa tulee todeta, että KEHA-keskuksen tulee tehdä päätökset siitä, millä teknologiaratkaisuilla tietoja kerätään, tiiviissä yhteistyössä kuntien kanssa.

Espoon kaupungin mukaan luotettavien tulosten saamiseksi tulisi mittaristoja kehittää säännönmukaisesti yhdessä kuntien kanssa ja mittaamisen tulisi kohdistua aidosti työllisyystoimien vaikuttavuuden arviointiin epäolennaisuuksien sijaan. Lisäksi KEHA-keskuksen tulisi ennen verkkojulkaisua saattaa julkaistavaksi suunnitellut tiedot kuntien kommentoitavaksi mahdollisten virheiden oikaisemista varten, koska julkistaminen voi aiheuttaa niille mainehaittaa sekä taloudellisia menetyksiä. KEHA-keskukselta edellytetään em. syystä korostettua huolellisuutta tietojen julkaisemisessa.

Asetuksen 30 a § ja 30 b § nimeävät vähimmäisiä mittareita, jotka KEHA-keskuksen on huomioitava asiantuntija-arvioissa. KEHA-keskuksen kanssa alkuvuodesta 2024 käymiemme keskustelujen pohjalta totesimme, että esimerkiksi KEHAN tapa laskea virallinen aktivointiaste tai suunnitelmavelka poikkeaa Espoon käyttämistä laskentatavoista. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että Espoolla ei ole ollut tietoa siitä, miten eri mittarit halutaan kansallisella tasolla asettaa. Asetukseen tulisi siten lisätä, että KEHA-keskus dokumentoi käyttämänsä kansalliset mittarit, sekä se, että niiden laskentatavat ovat julkisia. Muutokset asetettuihin mittareihin tai niiden laskentatapoihin tulee käsitellä esimerkiksi neuvottelukunnan alaisessa tietojaostossa ja niistä tulee tiedottaa julkisesti. Siten kunnat voivat itsenäisesti omissa raportointijärjestelmissään seurata samoja mittareita, joita KEHA-keskus seuraa ja raportoi, ja tukea siten yhteisten tavoitteiden saavuttamista.

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus työllistymisen monialaisesta edistämisestä

Espoo kannattaa 1§ mukaista ehdotusta, joka mahdollistaa myös useamman työvoimaviranomaisen yhteisen monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettamisen, mutta jättää tässä päätösvallan jokaiselle työvoimaviranomaiselle itselleen.

Asetuksen 1§ kohtaan monialaisen tuen yhteistoimintamallin johtoryhmän asettamisesta ja kokoonpanosta Espoo ehdottaa, että sanamuoto muutettaisiin muotoon hyvinvointialueen tulisi nimetä johtoryhmään jäsenet sekä terveydenhuollosta että sosiaalitoimesta. Nyt ehdotuksessa sanamuoto on hyvinvointialue voisi nimetä jäsenet sekä terveydenhuollosta että sosiaalitoimesta Tätä ei pitäisi jättää hyvinvointialueen päätettäväksi, vaan kuten lakiehdotuksessakin nostetaan esille, jokaisen johtoryhmän alueeseen kuuluvan yhteistoimintamallin osapuolen edustus johtoryhmässä on välttämätöntä, koska työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa yhteen sovitettavaksi säädettyjen palveluiden järjestämisvastuu sekä vastuu laissa säädetyn yhteistoimintamallin mukaisen palveluprosessin järjestämisestä ja resursoinnista on kyseisillä tahoilla. Espoo katsoo, että johtoryhmän jäsenillä tulisi olla riittävä substanssiosaaminen monialaisesta yhteistyöstä sekä päätäntävaltaa, jotta he pystyvät tukemaan verkostoa johtavaa henkilöä työssään.

Ehdotuksen 3§ kohdassa yhteistyösopimuksen sisällöstä nostetaan esille, että resurssien riittävyys ja niiden tarkastaminen vuosittain nostetaan yhteistyösopimuksen sisällöissä esille. Näkemykset siitä, mikä on riittävä resurssi, voivat kuitenkin vaihdella suuresti. Espoon kannattaa vahvasti valtakunnallinen suosituksen antamista siitä, mikä on riittävä resurssi huomioiden esimerkiksi resurssin suhteutettuna alueen työttömien määrään. Ottaen huomioon, että toiminnalle asetetaan jatkossa valtakunnalliset tavoitteet ja niitä seurataan neuvottelukunnan toimesta, on työvoimaviranomaisen asema haastava. Työllistymistä edistävän palvelun asiakasmääriin ja palvelun vaikuttavuuteen vaikuttaa merkittävästi mm. hyvinvointialueen siihen osoittama resurssi.

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

Käytännössä ehdotuksessa on kyseessä muutoksesta termeissä, jolloin yleisnimikkeenä työvoimaviranomainen sisältäisi sekä työllisyysalueen työvoimaviranomaisen sekä ELY:n ja KEHA:n toimijat tässä yhteydessä. Espoolla ei ole tähän lausuttavaa. Ehdotuksessa esitetyt työttömyysturvalain 2a luvun 4§:ssä tarkoitettu työstä kieltäytymisen ajankohdat ovat Espoon näkökulmasta myös tarkoituksenmukaiset, eikä tähän ole muita ehdotuksia.

Asetus 6: Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista

Espoo kannattaa määräaikojen säilyttämistä samoina kuin nykyisin, kuten on ehdotuksessa esitettykin. Myös ehdotus lausuntoihin kirjattavista asioista on kannatettava.

Asetus 7: Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta

TE-toimistojen toimintaa ei ole valvottu aluehallintovirastojen toimesta, mutta työllisyyden kuntakokeilulainsäädännön mukaan kuntakokeilujen osalta valvontaa on tehty. 1.1.2025 lähtien aluehallintovirasto toimii työvoimaviranomaisen valvontaviranomaisena.

Työllistymistä edistävän monialaisen lainsäädännön kannalta olisi hyvä selventää sitä, miten valvonta ulottuu mahdollisesti yhteistoimintamallin muihin toimijoihin. Työllisyysalue tulee olemaan sekä työllistymistä edistävän monialaisen yhteistoiminnan että nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelun osalta vastuuroolissa, mutta riippuvainen muiden toimijoiden palveluihin osoittamista resursseista toiminnan tavoitteiden toteutumisessa. Näin ollen työllisyysalue ei yksinään voi vastata monialaisten palveluiden tavoitteiden saavuttamisesta ja palveluiden laadusta.

Sipilä Hilla-Maaria
Espoon kaupunki - Työllisyyspalvelut